

## ПЛАКАТИ – МИСТЕЦТВО ВПЛИВОВОГО ВИСЛОВЛЕННЯ



та, що коли українці діаспори частіше розмовляли мовою країни, в якій жили, українці в Україні, особливо в східних районах, в результаті советської пропаганди, вважали за краще і корисніше розмовляти російською мовою. Плакат Певного зробив важливий вплив тут і там, бодай на певний час.

У перші роки української незалежності, почавши з 1991 року і далі, багато уваги присвячено виявленню, глибокій оцінці та збереженню культурної спадщини, яку в час советської окупації навмисно тривілізували, нехтували, принижували та частково й нищили. Незалежність та свобода дала поштовх до творення та видання плакатів на різні теми, але особливо на тему збереження української культури.

Один із плакатів у нашій колекції зображує старечі руки, які тендітно, любляче та захисно тримають кльітка традиційних писанок. Напис на плакаті гласить: "Зберігаючи майбутність".

Українська писанка – старовинний символ відродження та збереження життя – так влучно у цьому плакаті вказує на те, що захищаючи цей символ воскресіння для грядущих поколінь призвело до воскресіння новітньої України. Цей плакат також віддає пошану цим невимовним "рукам", які захищали та спасли нашу спадщину та передали її новим поколінням.

Українське товариство охорони пам'яток історії та культури видало плакат в 90-их роках, зображуючи народну посагову скриню, з якої піднімається пишне весільне народне вбрання. Напис на плакаті – "Красиве треба зберігати, взяти його за зразок, виходити з нього, навіть, коли воно "старе"". Мотивування цього плакату – це спонукання людей до шанобливого ставлення до свого походження, до плекання та цінування народної культури і, що найважливіше не відмовлятися від нього, не відкидати його, тому що воно "старе".

І ще один плакат, виданий в ранні роки незалежності, зображує легендарного Козака Мамаю, сидячого "по-гурецьки" з кобзою в руках, на якій грає та співає. На долівці перед ним розкинутих кілька копійок та біля них напис: "На культуру". Козак Мамай – легендарна постать в українській історії відома за чисельні героїчні подвиги. Легенди кажуть, що іноді Мамай зникав на певний час, а тоді з'являвся в найбільш критичні моменти та рятував ситуацію. Його символічне значення було таким важливим, що майже в кожній хаті знаходилася картина з його зображенням Козак Мамай – символ вічного оборонця волі. У піснях, які Мамай співає на граючі на кобзі чи бандурі, збережена наша історична та культурна пам'ять. Козак Мамай цими піснями навчає народ про його славне минуле, учить про важливість збереження культурної спадщини, шануючи та підтримуючи її.

На кінець, останній плакат, про який писатиму, у нас знаходиться тільки у зменшеній репродукції. Цей твір є одним із великої колекції робіт, створених при кінці 1980-их роках під назвою: "Голодомор очима українських художників." Зберігач цих праць є Морган Віліямс. Він репродукував у малих форматах усю колекцію і один ком-

плект подарував нашій бібліотеці. На цьому плакаті бачимо чорну, страхітливу ворону, яка сидить на вишиванім рушнику та дзьобом витягає нитки взору. Напис на плакаті: "А ми дивились та мовчали..." Художник невідомий. Хоча, цей твір був виготовлений для вшанування пам'яті Голодомору, проте він має набагато глибше та далекосяжніше значення. Для українців рушник з вишитим чи витканим орнаментом був і є полотном, наповненим охоронними силами. Згідно з традицією, рушник освячує і оберігає місцевість. Таємничі та складні символічні мотиви, які вишивались на рушнику, це ті магічні, повні могутньої сили символи життя і бажань, які мали на меті приворожити та забезпечити добру долю, щастя, родючість та добробут. У цьому схематично-скромному плакатному рисунку, мистець зображує жальливий трагізм не тільки Голодомору, але неймовірну катастрофу, яку Україна зазнала з рук чорної ворони, яка хотіла знищити все і далі старатися ни-

Використання плакатів у громадських центрах з ціллю поширення різноманітної інформації було вжитку віками. У давнину, плакатами, в більшості, були суцільні тексти. Із розвитком друкарства та різноманітних літографічних технік, особливо інноваторського вико-

стики.

Найбільше використання плакату було в комерційних цілях: заохочення до купівлі продуктів, реклама подій, таких як концерти, виставки, фільми, зібрання тощо. Щоб плакати мали вплив на глядачів та були переконливими, вони мусіли бути майстерно виконані з кмітливим висловом та мистецькою привабливістю. Здатність плакатів переконати, мотивувати та збуджувати свідомість у глядача до висвітлених тем, зробило їх важливим інструментом у руках промисловців, громадських активістів та політиків, в час критичних моментів історії, подій, в час, коли суспільство потребувало бути уважним, дбайливим, займати відверту позицію, ставати відповідальним, діяти.

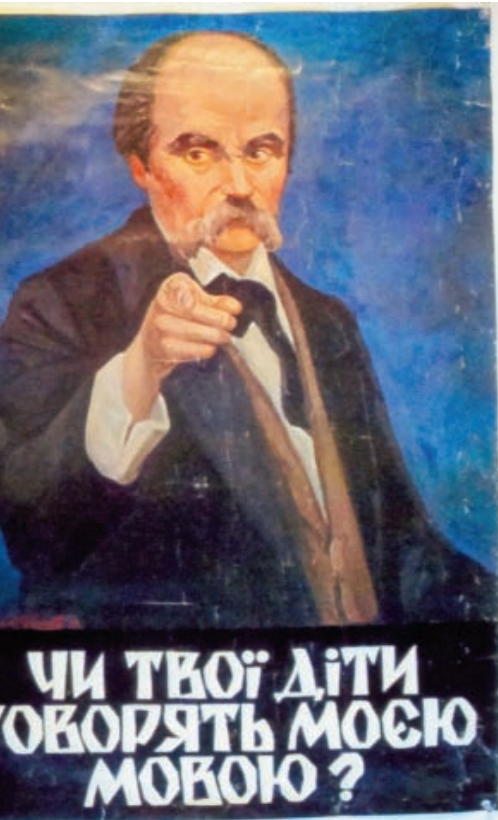
У нашому музеї знаходиться гарна колекція плакатів з ранніх років 20-го століття і до теперішніх днів. Із них я вибрала кілька для опису – тому що вони були особливо доречними, коли вперше були видані, а тепер вони ще й більш стосуються сучасних подій.

На початку 80-их років 20-го століття стало очевидним, що значна частина українців в діаспорі стали невпевненими у вживанні української мови та навчанні її своїх дітей, внуків та правнуків. Щоб протидіяти цьому стану та звернути увагу громади на цей факт, одна молодіжна організація замовила плакат в мистця Богдана Певного (1931-2007). Мистець використав ідею з відомого американського плакату вербування до війська, на якому "Анжел Сем", указуючи пальцем на глядачів, каже: "Я хочу Тебе". На зразок цього мистець намалював портрет Тараса Шевченка, який вказує пальцем на нас та питає: "Чи твої діти говорять моєю мовою?" Цей плакат став дуже популярним та був поширеним не тільки

в українських громадах Америки, але по всьому світу, де тільки жили українці. Коли Україна стала незалежною в 1991 році, цей плакат був скрізь розповсюджений в Україні. Іронія в цьому



ристання кольору, створило можливість масової продукції плакатів та вплинуло на стилістичну трансформацію. Зручністю плакату є швидке постачання бажаної інформації широкому загалу. І це зробило їх особливо популярним способом комунікації і швидко розповсюдилось по цілому світу. З часом словесна частина плакату стала мінімальною, а ілюстративна та декоративна частина стала основною і суттєвою. Творчі напрями та стилі мистецького світу відігравали домінуючу роль в розвитку плакатної характери-



сти. Проте, дивлячись на рисунок, бачимо, що ворона не знищила увесь взір рушника. Є надія, що не допустимо дальшу руйнацію, бо настала ситуація в Україні тепер така, що "ми дивимось" на те, що робиться, але вже більше "не мовчимо" про диявольські діла і злобні плани чорної ворони.

Любов Волинець

